

Toneelgroep Amsterdam debuteert met Mishima's Boom uit de Tropen

Hypocrisie met dubbele bodems helder gespeeld

AMSTERDAM — In Boom uit de Tropen het toneelstuk van de Japanse schrijver Yukio Mishima, waarmee toneelgroep Amsterdam zijn eerste seizoen begint, zitten alle elementen die Mishima al tijdens zijn leven beoemd en berucht maakten.

Mishima's werk kenmerkt zich enerzijds door schitterende taalconstructies, die in dit stuk in de eigentijdse vertaling van Pieter Kottman en Loes Goedbloed volledig tot hun recht komen. Anderzijds dient die taal vaak als dekmantel om zijn on-

frisse, tegen het fascisme aanleunende ideeën te propageren. Zo wordt er in Boom uit de Tropen een vogeltje leder gewurgt tussen de borsten van een jong meisje en wordt een beslissing tot zelfmoord afgeschilderd als stralende vervulling van een lang gekoesterde wens. Mishima's op de televisie geësceneerde harakiri in 1970 was wat dat betreft een gepaste demonstratie.

Boom uit de Tropen (1960), geconstrueerd volgens de klassieke eenheid van tijd, plaats en handeling, gaat over hypocrisie. In een gezin van vader, moeder en twee opgroeiende kinderen broeien de onderlinge moordplannen. De moeder, elegant en berekenend, wil de man vermoorden met wie ze ooit om zijn rijkdom is getrouwd. De dochter, die wegwijnt aan een onduidelijke ziekte, beraamt daarentegen een moord op haar moeder, „want zij is de bron van alle kwaad in dit huis“.

Belden, moeder en dochter, proberen de zoon voor hun respectievelijke karretje te spannen. Incestgevoelens liezen welig, de twee vrouwen strijden om de erotische aandacht van de jongeman en in de regie van Jan Ritsema wordt zelfs aan de vader-dochterrelatie een incestueus tintje gegeven. Buitenstaander is een tante (Kitty Courbois), die het zieke nichtje verzorgt.

De hypocrisie in het stuk heeft een dubbele bodem. Oppervlakkig gezien lijkt het alsof men elkaar steeds in harde woorden de waarheid vertelt. In werkelijkheid echter zitten onder die waarheid nog allerlei motieven verborgen die niet worden uitgesproken. Slechts de scherp observerende tante maakt met haar schijnbaar neutrale opmerkingen duidelijk, hoe de vork echt in de steel zit.

Ritme

In de regie van Jan Ritsema is er veel aandacht voor Mishima's tekst in een rustig ritme, dat de schoonheid ervan alle ruimte biedt. Door die rust worden bovendien de gelagde motieven van de gezinsleden in heldere lijnen uitgezet, zodat de aanvalkelijk door Mishima gepresenteerde puzzelstukjes logisch op hun plaats vallen.

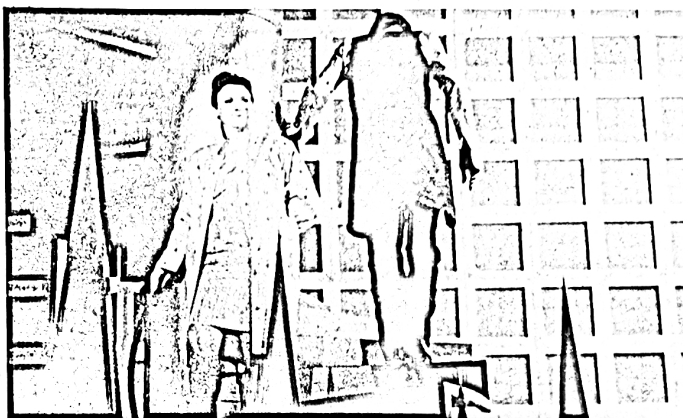

Foto Kees de Graaf

KITTY COURBOIS en Hans Kesting in een fraai claustrofobisch decor van Carles Vandenhove

Het decor van de Belgische architect, Charles Vandenhove vormt een perfecte vertaling van de claustrofobische sfeer waarvan het stuk is doortrokken. In een strakke architectonische vormgeving van symmetrische zinnen die gebouwen suggereren, maar tegelijkertijd wanden van een luxe ruimte, staat een hoge wenteltrap centraal. Van deze trap dalen de diverse personages regelmatig bijna dreigend af, juist op het moment dat er door de anderen over hen wordt gesproken. Door glazen panelen is achter de zinnenruimte een tweede ruimte zichtbaar, die haar omsluit als een gevangenis, waarin de gezinsleden onontkoombaar tot elkaar veroordeeld zijn.

Vrouwen

In Mishima's stuk zijn het de vrouwen die de sterkste persoonlijkheid hebben. Zij kennen zichzelf en ze hebben elkaar door. De mannen kennen zichzelf niet. De zoon is zwak en manipuleerbaar. De vader leeft in een droomwereld, waarin hij zichzelf als een centrale gezagsvoerder ziet. In de rol-invuiling komt deze tegenstelling jammer genoeg op een verkeerde manier tot uiting. De actrices, Margo Dames, Alexandra van Marken en Kitty Courbois spelen het sterkst, waarbij vooral als Kitty Courbois op het toneel verschijnt een spanning ontstaat, die de uitvoering op een hoger niveau brengt. De acteurs echter, Hans Kesting en Wilfred Klaver, belden zeer jong, missen nog het vermogen om hun personages helemaal geloofwaardig te maken.

Niettemin heeft Jan Ritsema met zijn keuze voor dit stuk en

zijn onopgesmukte interpretatie er een voorstelling van gemaakt, die de toeschouwer alle kans biedt met hem mee te denken over de ingewikkeldheid van het menselijk gedrag en de heimelijke motieven die er aan ten grondslag liggen.

TINEKE STRAATMAN

VOORSTELLING: Boom uit de Tropen. GROEP: Toneelgroep Amsterdam. GESCHREVEN DOOR: Yukio Mishima. REGIE: Jan Ritsema. VERTALING: Pieter Kottman en Loes Goedbloed. DEKOREN: KOSTUUMS: Charles Vandenhove. ACTEURS: Hans Kesting, Alexandra van Marken, Kitty Courbois, Margo Dames en Wilfred Klaver. Gezien op 25 augustus in het Helios Theatre in Amsterdam, première, daar te zien tot 25 augustus, daarna 15 september tot 18 oktober.

—Uitroef—Nieuwblad Landdorp 27.8.87